

VILNIUS UNIVERSITY

Gražvydas Jasutis

**RESEARCH INTO THE DURABILITY OF MILITARY
ALLIANCE: THE CASE OF RUSSIA AND BELARUS**

**Summary of doctoral dissertation
Social science, political science (02 S)**

Vilnius, 2011

The dissertation was prepared at Vilnius University, Institute of International Relations and Political Science, 2003 – 2011.

Academic supervisor:

prof. dr. Raimundas Lopata (Vilnius University, social science, political science – 02S)

Council of Defence

Chairman:

Prof. dr. Gražina Miniotaitė (Generolo Jono Žemaičio Lithuanian Military Academy, social science, political science – 02S)

Members:

Assoc. dr. Dovilė Jakniūnaitė (Vilnius University, social science, political science – 02S)

Assoc. dr. Mindaugas Jurkynas (Vilnius University, social science, political science – 02S)

Prof. dr. Jūratė Novagrockienė (Generolo Jono Žemaičio Lithuanian Military Academy, social science, political science – 02S)

Assoc. dr. Vladas Sirutavičius (Vilnius University, social science, political science – 02S)

Opponents:

Assoc. dr. Tomas Janeliūnas (Vilnius University, social science, political science – 02S)

Prof. dr. Gediminas Vitkus (Generolo Jono Žemaičio Lithuanian Military Academy, social science, political science – 02S)

The public defence of the dissertation will be held at 3 p.m. on the 13th May, 2011 at the Institute of International Relations and Political Science, Vilnius University. Address: Vokiečių g. 10, LT-01130, Vilnius, Lithuania

The summary of the doctoral dissertation was sent out on the 31 March, 2011.

Dissertation is available at Vilnius University Library.

VILNIAUS UNIVERSITETAS

Gražvydas Jasutis

**KARINIO ALJANSO PATVARUMO TYRIMAS: RUSIJOS
IR BALTARUSIJOS ATVEJIS**

Daktaro disertacijos santrauka
Socialiniai mokslai, politikos mokslai (02 S)

Vilnius, 2011

Disertacija rengta 2003 – 2011 metais Vilniaus universitete.

Mokslinis vadovas:

prof. dr. Raimundas Lopata
(Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, politikos mokslai – 02 S)

Disertacija ginama Vilniaus universiteto Politikos mokslų krypties taryboje:

Pirmininkas:

Prof. dr. Gražina Miniotaitė (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, socialiniai mokslai, politikos mokslai – 02S)

Nariai:

Doc. dr. Dovilė Jakniūnaitė (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, politikos mokslai – 02S).

Doc. dr. Mindaugas Jurkynas (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, politikos mokslai – 02S).

Prof. dr. Jūratė Novagrockienė (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, socialiniai mokslai, politikos mokslai – 02S).

Doc. dr. Vladas Sirutavičius (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, politikos mokslai – 02S).

Oponentai:

Doc. dr. Tomas Janeliūnas (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, politikos mokslai – 02S)

Doc. dr. Gediminas Vitkus (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, socialiniai mokslai, politikos mokslai – 02S)

Disertacija ginama viešame Politikos mokslų krypties tarybos posėdyje 2011 m. gegužės 13 d. (penktadienis) 15 val. VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institute, Vokiečių g. 10, 402 aud.

Disertacijos santrauka išsiuntinėta: 2011 m. kovo 31 d.

Disertaciją galima peržiūrėti Vilniaus universiteto bibliotekoje.

RESEARCH INTO THE DURABILITY OF MILITARY ALLIANCE: THE CASE OF RUSSIA AND BELARUS

Summary

Research problem and relevance

Military alliances have been one of the most relevant research topics in the studies of international relations and many scholars have focused on it. After the Second World War the theories of alliances have been developed trying to analyze genesis of alliances, and to identify the causes of its formation. The theories have been constantly improved by expanding the factors that potentially influence the formation of alliance, explaining the typology of alliances and states' objectives to move on with pro-integration policy. Nevertheless the theory of alliance simplifies the process of alliance formation by connecting it to a particular internal or external change which directly influences the alliance. The dissertation claims that it is necessary for analyzing the whole process of the formation by defining influential factors and parameters of durability which help rationally explain the future of alliance and its development. This theoretical quest has been tested by employing an empirical case – the military alliance between Russia and Belarus. The relevance of this case has been based on the following assumptions:

First, it is not clear to what direction will be moving the military alliance between Russia and Belarus. In the recent time, the rhetoric of Belarusian and Russian authorities have strongly advocated the disintegration policy and have provoked some misunderstanding in various areas. Energetic and food products wars as well as stalemate in the creation of state union have proved that a number of problems exist in its bilateral relations and this may well have a negative implication in military sphere. The president of Belarus has stated that no military installations of Russia should be hosted in Belarus free of charge. Moreover, he requested Russia to rearm Belarus army. A number of scholars tend to agree that the military alliance between Russia and Belarus will disappear (A.Danilovich, 2006, P.Polkhov, 2008).

Secondly, the military alliance between Russia and Belarus are supposed to be related, at least theoretically, to one particular factor which may well consolidate or disintegrate it. The theory of alliance limits scientific researches by defining a limited number of factors and does not synthesize them. There is no analysis on alliance structure and force planning which do

influence the durability of military union and military integration. The scholars do not analyze the durability of alliance and therefore the dissertation fills up this gap.

Thirdly, any military alliance is influenced by a bunch of external and internal factors that may direct the cooperation in different ways. On the one hand, the conceptualization of threats is changed, armed forces are transformed and the level of ambitions for military forces are revised. On the other hand, external environment is becoming very dynamic. Enlargement of Euro-Atlantic institutions towards Eastern Europe, disintegration of Commonwealth of Independent States (CIS) and consolidation of Collective Security Treaty Organization (CSTO) have contributed to the security development in the Baltic States. NATO implements its new security concept and expands its operations while Russia strengthens its security in the east and south. In this particular context Belarus might be interested in strengthening cooperation with Western partners leading to weaker military to military interaction with Russia.

Fourthly, it is unclear what interests dominate in the Belarusian security policy agenda while participating in military alliance with Russia. Experts tend to link up Belarusians national interests with material positive outcome and on the contrary, Russia seeks to increase its military power and international prestige. This should be a rational state behavior however a number of misunderstandings in energetic sector and political clashes do not explain this situation.

Fifthly, the development of military alliance can be closely related to the concept of durability. It is worth considering whether Russia has managed to fully integrate Belarusian military forces that may have become dependable on their support. It is necessary to explain the limits of military integration and its dependency. Furthermore, does Russia achieve the sufficient level of alliance control and the latter does not need to invest in strengthening of the alliance.

Finally, any research in Belarus is very complicated for both experts and scholars. Prof R.Lopata researched the level of dependency between Russia and Belarus and its influence on Lithuania's security (R.Lopata, 2003). He concluded that the unpredictability of Belarus is the most important factor in foreign and security policy. His thoughts were supported by dr A.Gricius (A.Gricius, 1998).

All in all external and internal factors shape and drive the military cooperation between Russia and Belarus and its influence may well redirect the development of the alliance toward unpredictable path. This problem – the durability of military alliance between Russia and Belarus under the influence of internal and external factors – has been analyzed in the dissertation.

Research goals and objectives

The goal of this dissertation is to analyze the formation and durability of military alliance between Russia and Belarus which is influenced by the complex of internal and external factors. In other words, it intends to provide an overall analysis of the evolution and development of this alliance and to offer a rational way-ahead. To achieve the goal, five objectives have been identified in theoretical and empirical parts:

1. to set up a military integration model identifying and explaining its stages with regard to the military cooperation, interoperability and integrality; to set up an index of durability of military alliance which helps to arithmetically calculate the durability.
2. to identify and analyze in details all factors influencing the durability of military alliance; to identify and assign a set of factors influencing the military alliance between Russia and Belarus.
3. by employing a military integration model, to analyze the evolution of military alliance through legal context, created institutions, interoperability between military forces and its chain of command. To analyze economical and political tendencies of integration in light of military cooperation between Russia and Belarus.
4. to analyze the keys factor influencing the durability of military alliance, namely the proportions of military forces between Russia and Belarus; NATO enlargement and regional balance of power; hypothetical conflict between Russia-Belarus and NATO; NATO operational efficiency, dynamics of relations between Russia-Belarus and NATO; the usability of EU military forces; regional importance of GUAM; the factor of geographical proximity; CIS military dimension; CSTO evolution and dynamics; Belarusian dependency on Russian defense industry; Belarusian dependency on Russian military support.
5. to provide final conclusion on the perspectives of military alliance between Russia and Belarus by using the criterions of durability.

Both goals and objectives have been devoted to defend three main thesis of the dissertation:

1. The military integration of alliances is a gradual process and the created military integration model demonstrates the durability of military cooperation and states' preferences.

2. The military integration between Russia and Belarus may not be broken because their military forces have achieved a high level of interoperability and the created structures support the deepening of integration.
3. Economical and political clashes between Russia and Belarus do not have any crucial influence on the development of military alliance. Having evaluated external and internal factors, the research tend to conclude that the military alliance may expand and be strengthened in the middle range future.

Academic novelty and significance

The dissertation can be divided into two parts – theoretical and empirical one. Theoretical part includes methodological novelty and new instruments for the analysis of alliances. Firstly, the created military integration model allows identifying the stages of alliance formation and estimating the value of each stage for durability. Namely this model provides a theoretical framework to analyze and evaluate the standardization, interoperability and integrality of military forces. Secondly, the created index of alliance durability helps to rationally explain the evolution and development of military alliance and its perspectives. The concept of durability is the weakest part in alliance theory because all theoretical approaches tend to prioritize the factors influencing the formation or disintegration of alliance, while very often the factor changes and the alliance remains unchanged (i.e. NATO was created in response to soviet threat and once the Soviet Union disappeared from political map NATO had to follow theoretically that way). Thirdly, the research identified the factors which make an influence on durability of alliance. Its inclusion along with a category of durability in both the social science and theory of alliance improves the studies of alliances.

In empirical part of the dissertation, there is no veritable writing and analytical pieces with regard to military cooperation between Russia and Belarus in general and their military integration in particular. Of course, there have been some empirical analysis and case studies that researched military cooperation between Belarus and Russia (S.Main, 2002; I.Pimoshenko, 2002; H.Timmerman, 2002; D.Trenin, 2006). However this information is outdated and it lacks in detailed analysis on cooperation.

The dissertation provides substantial analysis on interoperability of military forces, military structures itself, cooperation mechanisms, legal cooperation framework and interinstitutional military relations. There have not been any information on military interoperability and

integrality so far or that kind of information was very factual. The research covers this gap and additionally it analyzes internal and external factors influencing military alliance thus supporting the existing studies on political integration. Political integration, external context, transformation of Belarus regime and its influence on security have been sufficiently researched by a number of scholars (V.Cheban, 2006; R.Shmelev, 2005; T. Janeliūnas, 2007; G.Vitkus, 2004; Ž.Vaičiūnas and J.Dementavičius, 2009; V.Nikonov, 1998; R.Davidonis, 2001; C.Rontoyanni, 2001). Other researches have analyzed Belarus and insisted on its separation from Russia (A.Rozanov, 1998; V.Paznyak, 2004; A.Danilovich, 2006, P.Polkhov, 2008). Without underestimating what has been explained so far, the authors actually places a symbolic emphasis on the euro-atlantic factor and do not analyze it in details. There is no analysis focused on other factors, such as disintegration of CIS, dimension of EU military capabilities, NATO transformation, CSTO dynamics, hypothetical conflict between Russia-Belarus and NATO, level of regional military forces etc. The dissertation has contributed to the security studies by analyzing the structure of military alliance between Russia and Belarus, its evolution and development. Neither Lithuanian nor foreign scholars provide overall assessment of that alliance and its perspectives. A collective experts poll, individual interviews, various seminars and author's experience in bilateral military cooperation have been used and assisted in creating huge practical and theoretical background. Besides the dissertation alerts the experts and scholars who tend to evaluate only new threats and calls for taking a look back at traditional understanding of threats and challenges in security sphere.

Methodology, theory and military integration

Traditional social science methods have been applied in the research that include comparative method, structured interview, unstructured interview, directed interview, analysis of the documents content and collective experts poll.

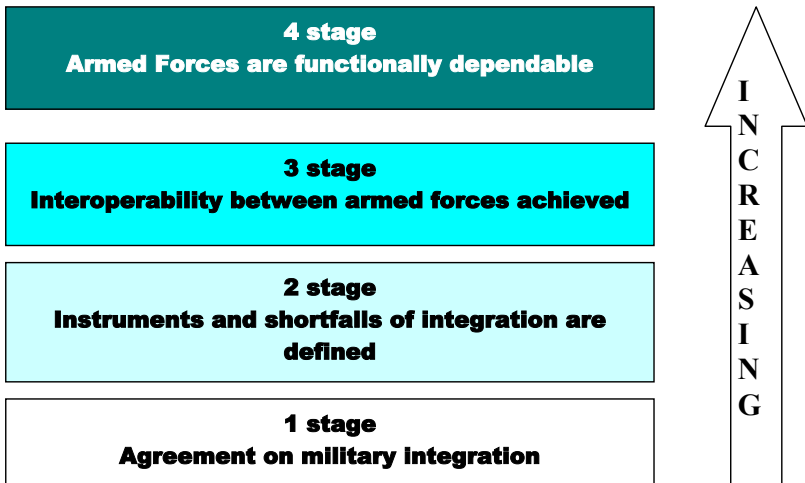
There have been no political researches that are related to military integration, the forming stages of military alliance and its durability. The theory of alliance tends to focus on the factors that make an influence on the formation of military alliance. K.Waltz explained the alliance as a product of balance of power (Waltz, 1979). His balance of power approach was improved by S.Walt who agreed that balance of power is very important factor however he added 3 additional instruments to improve the analysis (Walt, 1987). S.Walt created the concept of the balance of threats that included balance of power, geographical proximity, state intentions and balance of

offensive/defensive armaments. Finally, R.Schweller contributed to the development of the theory of alliance by introducing a balance of interests (R.Schweller, 1994). He explained that a priority is given to the non-security interests if security interests are balanced. While providing reasons and factors influencing the formation of alliance, scholars tend to avoid intellectually the question of alliance durability and military integration process. The dissertation has synthesized the factors derived from these theoretical approaches in general and convergence of neoliberal and neorealist schools in particular. Both schools agree on the fundamental conceptual tenets that states are the main actor in international arena, states are rational players and their behavior is affected by anarchy. Moreover, both schools are positivistic being able to explain social environment by employing the parameters of power and agree upon ontology, epistemology and research methodology (O.Waever, 1996, K.Smith, K. Booth and M. Zalewski , 1995, Ch.Kegley, 1994, R.Powell, 1994). As was underscore, the scholars do not analyze the durability of the alliance and do not employ military integration as an explanatory variable. The research fills up this gap in the alliance theory and provides some additional tools to improve further studies of alliances. It is worth noting the definition of the durability of alliance. The alliance durability is a level of standardization, inter-operability and integration between military forces which help identify alliance's structure, dynamics and integration. The military integration can be defined as a multi-stage process, during which military potential in one country gains maximum interoperability degree with other military potential of the other country and their command is transferred to one structure.

Up to now political scientists have not attempted to sort out military integration stages and apply them in researches. Neither the scholars have tried to identify the index of durability and apply it to the alliance studies. There are theoretical issues related just to possible military dependence of states and national capabilities that are associated to the main postulate of realists for the national interests supremacy suggesting ephemerality of military integration (i.e. G.Liska, 1962). Low level military integration saves maneuver freedom for national states that can withdraw from alliance or restrict cooperation. For instance when NATO was created, France offered that NATO territory had to be divided into front and rearward zones. Only front zone (together with Western Germany) forces would have been integrated, and rearward zone (together with France) would have remained in the boundaries of national responsibilities. Such decisions and offers indicate that deeper integration can usurp national decisions related to the usage of military force and total autonomy in security politics. Integration of higher level would influence the reforms of the armed forces, the creation of new units, and initiation of joint programs. Putting aside theoretical considerations about national states' objective to retain

autonomy in military matters, the question arises asking of how deep integration should be to prevent members of alliance act separately. In the case of economic integration it is easy to weight inter-dependence and benefit. Economical rates, common external taxes, absence of market barriers and similar indicators demonstrate the consolidation of states and prefer integration, which helps implement obligations using fewer resources. In the case of military integration, the process is complicated and its stages can be distinguished considering criteria of military interoperability that make national states adjust to common military force concept and unite them to make the practical usage together more effective. The interoperability is described as the ability of systems (units, or forces) to provide services to and accept services from other systems, units, or forces and to use the services so exchanged to enable them to operate effectively together (W.Faughn, 2001). The main goal is practical cooperation and compatibility of task implementation that later can be moved to further stages of integration when there is a functional dependence among national military forces. The interoperability process can be achieved in several stages, the most important of which is general force planning, plans that are prepared together to achieve interoperability and to assure a military preparedness. As the aim of integration is to form a joint unit of separate elements that is able to perform tasks that were set, hence practical military integration stages would be related to rapprochement of national armed forces to pursue common tasks. This should be implemented through common defense planning, the establishment of joint command and headquarters, common training, bigger military units' training, the creation of joint military units and the participation in joint operations. There is a need for a gradual approach identifying the first step to be taken to move forward towards integration including various instruments and tools to achieve the desired result. The process in itself can be divided into 4 stages.

Scheme No 1. Stages of military integration

The first stage can be defined as a legal one. At this stage national states begin legal cooperation and form military integration base that defines strategic tasks, aims, military integration ambitions and requirements. One signs military collaboration documents, foresees military cooperation spheres and forms thereof. In such documents one usually fixates what level of integration this will be and if generally two states pretend to get its armed forces integrated. In this case the agreement clearly defines the ambitions of military cooperation and boundaries that states will not overstep and does not suggest further integration elements.

The second stage of military integration is institutional during which states realize the provisions foreseen in agreements and work towards military integration. They establish common working groups that identify needs of interoperability/military integration and foresee possible drawbacks. Inter-institutional relations are strengthened and they start coordinating defense policy on strategic-international level and plan actions in tactical and operational level. Planners of defense policy prepare common documents setting out guidance for military cooperation and further actions. The main step on this stage is to evaluate and determine instruments that will be used in further integration. The preparation of military strategies and doctrines and their equal interpretation become an important task for planners of national defense ministries. Military integration traditionally is a problem of smaller states that actually participate with smaller capabilities and their national structures have to be integrated into structures of bigger states.

The third stage of the military integration is instrumental that is divided into parts (common training, operations and united military potential). At this stage a state starts concrete actions to make cooperation practical and tangible. First of all there are common training and instructions. During the training one traditionally checks and improves the command and control of military units, individual preparations of soldiers, standing procedures, means of communication systems that can be used in joint operations. During the training soldiers of land forces were trained performing peace keeping tasks in the international unit. Intensive participation in trainings internationalizes military forces and gradually integrates. Trainings harmonize actions of different military capabilities and assures sufficient individual military preparation level which helps to overcome obstacles related to national military components inner procedures and task interpretation that inevitably appear using military force in particular actions. Training gives possibilities to make one more step towards military integration and to implement common operations both in national state and abroad. At the present time multi-national units participate in military operations therefore the harmonization and interoperability of procedures as well as essential elements that assure successful end of the operation are in need. For instance in Province reconstruction team that is led by Lithuanians in Afghanistan, Lithuanian soldiers work with Ukrainians, Danes, Georgians, and Americans.

The third phase of institutional stage is focused on creating joint military units. This process is multi-stage and includes integration of separate military forces components (land, sea and air forces) and creation of united command and control elements (united headquarter). States that integrate their military units must agree upon structure, personnel, logistics, command, jurisdiction and aims. For instance, the Baltic States established tripartite battalion (BALTBAT) in 1994. In the establishing agreement they foresaw that in order to prepare and train soldiers of BALTBAT and assure the work of battalion in the future, the countries form national peace keeping detachments of such structure and size that they would secure permanent functional BALTBAT structure, considering the changes in personnel and continuous supply of equipment. Until the national peace keeping detachments were transferred to BALTBAT commanding officer they are dependent on national command. This has been a good example paving the way for integration in other spheres. All in all, in creating joint military units states should agree upon and coordinate weapons, means of communication, host nation support, strategic air-lift and sea-lift etc. Often there is question whether national contingents can be oriented towards niche capabilities. According to G. Liska, military integration can take place just on the operational level and Alliance is stronger when there is specialization in interoperability (G.Liska, 1962). Then one can transfer part of resources to other spheres and prefer just a certain

sphere (for instance, strategic transfer by air). National states that create just niche capabilities actually are ready for maximum military integration level because national security issues are subordinated to multinational interoperability. At this time there are states that are oriented towards niche interoperability and treat alliance as a guarantee of national security and this merely confirms the statement that when military integration is deepened, states cannot function separately and this guarantees the lasting of military union.

The fourth level of military integration is functional dependence during which there are already formed common military units where command and control are transferred to a joint command. Military integration is a continuous process. Because of changes of geopolitical environment different tasks are given to national/integrated forces. New requirements appear and international operations become more complicated. Total military integration is possible, but it is difficult to reach this stage in multinational alliances. For example, NATO unites many countries with different geo-strategic background and following democratic principles it is difficult to achieve a unified result. In authoritarian states decisions are taken in a more effective and quick way, hence it is likely that military alliance can be created more quickly in undemocratic states.

Military integration is not a self-process which exists and operates independently from external and internal factors. Each stage of military integration makes states cooperation stronger and contributes to the overall durability. The category of durability (its index) can be calculated by using military integration stages. Assuming that each stage strengthens the durability of alliance, the process can be described arithmetically:

1 stage=1

2 stage=2

3 stage=3

4 stage=4

$1+2+3+4=10$ (maximal durability)

First stage provides one point because the countries conclude an agreement on military alliance. Second stage is awarded with two points as a result of the established institutions and drafted defense planning documents. Third one consists of three points in respect of joint exercises, combat operations and military units. The last stage comprises four points which include unified command among air, navy and land forces as well as joint command. This arithmetical calculation allows determining the durability of military alliance and forecast its perspective in the near future.

Main results and conclusion of the research

The dissertation analyzed the durability of military alliance with a special focus on the case of Russia and Belarus and its military interaction. It concluded that the military integration of alliances is a gradual process and the created military integration model shows the durability of military cooperation and states' preferences. The military forces of Russia and Belarus have achieved the highest level of integration and the formed military institutions support further integration. This makes the disintegration to be very unlikely and this trend should not remain as the viable option in the near future. Moreover, a set of political and economical interests do not significantly affect the evolution and development of the alliance. This derives from the following theoretical and empirical findings:

First, empirical case analysis proved that the formation of military alliance is a gradual process to be split into four stages. In the first two stages a legal basis is established to be followed by the introduction of defense planning and standardization. The next stage is related to the joint training, exercises and formation of joint military units. The last stage implies a unified command structure. The main logic here was that when integration deepens, the functional dependence of states strengthens and on the final stage it becomes a decisive factor in state's behavior. The durability at the third and fourth stages is pretty high because each stage provides an added value to the military cooperation and assists in solving potential problems. The created military institutions make the decision in a more rational and efficient way thus saving human and financial resources. It is worth noting that only three alliances disintegrated from the end of the IIInd WW and its durability reflected some elements of the third level of military integration however neither military interoperability nor joint command were achieved.

Second, having applied military integration model for the case of Belarus and Russia, the following arrived as the concluding observations. Russia and Belarus came into bilateral military cooperation agreements and further documents laying the foundation for military integration and providing clear guidelines and ambitions. On the following military integration stages, constant training and instructions of military force dominate while implementing common programs in standardization and interoperability leading to the establishment of joint military force elements. They have established joint military land force unit (Western regional grouping) and have introduced anti-aircraft defense. The created military institutions supports the integration projects and it proves this alliance to be long-standing. The index of durability is estimated as 8 points out of 10 because two factors slow down the overall process. The military forces do not participate in combat operations and some doubts might cast the concept of unified

command structure. Unified command is fully implemented in air forces while the merge of land forces command remain unclear.

Third, a number of factors have been identified that make influence on the durability of the alliance. One of the most important factors is related to NATO transformation, threat analysis and regional military forces level. It was stated that the current structure of NATO was not efficient and marginal power expansion towards the east (closed door policy, i.e.) has created positive conditions for military cooperation between Russia and Belarus. NATO military and political structures are undergoing some modification and the newly adopted strategic security concept has estimated new threats and has called for strategic partnership with Russia. Strategic partnership may well limit NATO enlargement towards the east and satisfy the ambitions of Russia and Belarus. K.Waltz has said that security in anarchy is the biggest value and final goal of any state. Once the security, or survival in other words, is guaranteed states can implement other goals and increase their ambitions (K.Waltz, 1979). It was concluded that sufficient security was guaranteed for the alliance of Russia and Belarus. This implied that the prioritized NATO operation in Afghanistan and limited defense budgets make obstacles for military modernizations projects, investment in research and development as well as greater attention to the security issues towards the east. NATO force readiness, logistics, communications, intelligence, technology, tactics and strategy differ from conventional war. It perfectly fits into expeditionary forces and quick reaction forces concept however the conventional warfare may well create difficulties. On the contrary, the readiness of Russia and Belarus have significantly improved and its defense reforms in both countries have made progress. This has been supported by US intelligence data (US intelligence report, 2009). Russia is capable of conducting large scale conventional operations and employing nuclear and space weapons. The investment in advanced technology and air defense has substantially improved and her capabilities to intervene with heavy formations have increased. The regional military balance between NATO and Russia-Belarus limits NATO ambitions and possibilities to intervene. While NATO overall military forces represent significant inequalities, the offensive forces in the region are more less balanced. NATO still holds a slight superiority over Russia and Belarus in terms of tanks, AVC and heavy artillery (1.2-1.6) however combat air forces are equal. Modern air defense established in Russia and Belarus stops NATO preventive air attacks.

Moreover, Russia has decided to withdraw from the Adapted CFE Treaty which imposed limits for conventional armaments and this indicates that Russia operates with free hands.

Fifth, additional factors support the deeper military integration between Russia and Belarus. Its geostrategic position and joint border of 959km provides a good opportunity to organize defense

and logistics. The distance between Kaliningrad and Russia is even more important and its helps organize its defense. If the military alliance failed, Russia would need to invest more in air defense of Kaliningrad and establish new military installations to replace those that locate in Belarus. The research underscored that CIS and CSTO have contributed to the development of military alliance. CIS military segment is not well developed and its impact is rather limited. The ongoing exercises, exchange of military information and coordination of military policy strengthen the influence of the military alliance. CIS institutional structure became an additional instrument allowing to merge the positions and deepen the integration at bilateral level. CSTO may well become a driving force for both bilateral and multi-lateral integration process in the post-soviet union area. The established regional military groupings in Europe, Asia and Caucasus represent the significance of this project. The interoperability among the groupings, joint air defense and command structure will serve as a positive factor in strengthening the current bilateral alliance. It should not be forgotten that standardized procedures, joint combat training, armaments and interdependency within the defense industry assist in deepening the military integration. Russia has monopolized the Belarusian market and the latter became dependable on its military support.

Sixth, the dissertation analyzed the impact of EU military capabilities which seemed to be irrelevant and related to border control, regional cooperation and social programs. The EU may not employ the military forces due to both political and military reasons. EU forces are prepared to participate in peace keeping and stabilization operations therefore its intervention is rather unlikely. Similarly, GUAM organizations does make any influence the military alliance as a result of GUAMs military dimension that has not been elaborated. It is necessary to underscore that the cooperation between Russia-Belarus and NATO do not impact the durability of the alliance because the military forces are interoperable and sufficiently integrated. Furthermore, overall positive tendency of military integration is not somehow affected by quite different positions in the realm of economy and politics. Overall military integration and durability reduce diversification in political and economical fields and makes this alliance an unique one. The military integration was initiated in the framework of broader political integration and did not slow down in light of political and economical disagreements.

DISERTACIJOS SANTRAUKA

Disertacijoje nagrinėjama problema

Aljanso teorijos iš esmės tik identifikuoja veiksnius, kurie sietini su karinės sąjungos steigimu, ir teigia, kad išskirtų veiksnių poveikis nulemia jos išlikimą ar suirimą. Gynybinių junginių konstravimas yra pernelyg supaprastintas, kitaip tariant, jis susiejamas su tam tikru išoriniu ar vidiniu pokyčiu, kurio atsiradimas inicijuoja arba išardo valstybių sąjungas. Tuo tarpu reikia analizuoti ne tik steigimą, bet ir patį aljanso formavimosi procesą aiškiai apibrėžiant, kas daro įtaką tam procesui ir nustatyti patvarumo parametrus, kurie padeda racionaliai pagrįsti aljanso plėtros raidą ar iširimą. Būtent karinių aljansų patvarumui disertacijos teorinėje dalyje ir buvo skiriamas pagrindinis dėmesys, kuris grindžiamas empiriniu pavyzdžiu – įvertinant Rusijos ir Baltarusijos karinį aljansą. Procesų, vykstančių Rusijoje ir Baltarusijoje, aiškinimas yra sudėtinga veikla tiek praktikams, tiek teoretikams. Profesorius Raimundas Lopata tyrinėjo Baltarusijos ir Rusijos priklausomybės santykį bei įtaką Lietuvos saugumui. Jo nuomone, grėsmės Lietuvai kyla ne dėl autoritarinio režimo *per se*, bet dėl Baltarusijos vidaus ir užsienio politikos nuspėjamumo (R.Lopata, 2002). Artimiausioje perspektyvoje Baltarusija lieka regioninio nestabilumo atraminis taškas ir kaimyninių valstybių susirūpinimo šaltinis. Dr A.Griciaus nuomone, Minsko užsienio politika tik patvirtina, kad Baltarusija yra viena iš nedaugelio Europos valstybių, kurios galimus poslinkius sudėtinga nuspėti (A.Gricius, 1998). Bendrame kontekste karinę sąjungą veikia išorinių ir vidinių veiksnių visuma, kuri gali pakreipti bendradarbiavimą keliomis kryptimis. Viena vertus, valstybių saugumo politikoje kinta grėsmių samprata, transformuojamos ginkluotosios pajėgos ir revizuojami ambicijų lygiai. Kita vertus, išorinė aplinka tampa labai dinamiška. Sparčiai vyksta euroatlantinių struktūrų skvarba į Europą ir Aziją, pamažu dezintegruojama NVS ir stiprėja Europos Sąjungos bei Kolektyvinio saugumo sutarties organizacijos kariniai pajėgumai. NATO keičia savo strateginę saugumo koncepciją ir plečia dalyvavimą operacijose, o Rusija bando užtikrinti savo pietinių ir rytinių sienų saugumą. ES pasiūlė Baltarusijai (ir kitoms penkioms buvusios Sovietų Sąjungos šalims) Rytų partnerystės iniciatyvą, tiesiogiai neparemtą kariniais ar politiniais motyvais, tačiau akivaizdu, kad jos pagrindinis tikslas – suformuoti lojalius politinius režimus, kurie būtų priklausomi nuo Europos paramos, ir atriboti nuo Rusijos įtakos. Ypač dėl euroatlantinių struktūrų skverbimosi Rusijos ir Baltarusijos karinė sąjunga gali pradėti irti. Tai būtų labai svarbu Baltarusijai, kuri pradėtų dalyvauti politiniuose ES ir NATO sprendimų priėmimo procesuose. Taip pat turėtų galimybę reformuoti savo ginkluotąsias pajėgas ir pritaikyti V straipsnio kolektyvinės gynybos principus. Neaišku, kokiais interesais vadovaujasi

Baltarusija dalyvaudama kariniame aljanse kartu su Rusija. Ekspertai linkę sieti baltarusių nacionalinius interesus su materialia nauda. Rusija naudoja sąjungą strateginiais tikslais – didinti galią ir prestižą tarptautinėje arenoje, tuo tarpu Baltarusija ieško ekonominės naudos. Tai būtų racionalus valstybės elgesys, tačiau jis negali paaiškinti visa apimančio integracijos svyravimo spektro (energetiniai konfliktai, „pieno karas“, sumažėjusi prekyba su Rusija), kuris pateikia dvišalės sąjungos iširimą ir stiprėjimo projekcijas. Pažymėtina, kad bendros karinės sąjungos raidos kryptys gali būti siejamos ir su dabartiniu jų patvarumo laipsniu, todėl verta pasvarstyti, ar Rusija jau galutinai integravo Baltarusijos karines struktūras, kurios galėtų tapti visiškai priklausomos nuo jos karinės paramos. Kokios karinių pajėgų integravimo ribos ir jų priklausomybė, ar Rusija pasiekė pakankamą kontrolės laipsnį Baltarusijoje ir jai nereikia investuoti į bendrą aljanso stiprinimą, nes aljanso išlikimas užtikrintas? Taigi išoriniai bei vidiniai veiksniai taip pat jų tarpusavio santykis veikia Baltarusijos ir Rusijos karinį bendradarbiavimą ir gali pakreipti aljanso raidą nenuspėjama kryptimi. Ši problema – Rusijos ir Baltarusijos karinio aljanso patvarumas kintant išoriniams ir vidiniams veiksniams – ir yra analizuojama disertacijoje.

Disertacijos tikslas, uždaviniai ir ginamieji teiginiai

Disertacijos tikslas. Išnagrinėti Rusijos ir Baltarusijos karinio aljanso formavimąsi ir patvarumą veikiant išoriniams bei vidiniams veiksniams.

Disertacijos uždaviniai.

- Sukonstruoti karinės integracijos modelį, nustatyti ir paaiškinti jo etapus atsižvelgiant į karinių pajėgų bendradarbiavimą, sąveikumą ir integralumą. Sukurti karinių aljansų patvarumo indeksą, kuris padeda nustatyti ir apskaičiuoti aljanso patvarumą.
- Nustatyti ir detalai išnagrinėti veiksnius, veikiančius karinio aljanso patvarumą, bei išskirti konkrečius veiksnius, susijusius su Rusijos ir Baltarusijos karinės sąjungos patvarumu.
- Pagal karinės integracijos modelį išnagrinėti Rusijos ir Baltarusijos karinio aljanso formavimąsi įvertinant bendradarbiavimo teisinius pagrindus, sukurtas institucijas, karinių pajėgų sąveikumą ir pavaldumą. Įvertinti Rusijos ir Baltarusijos ekonominės ir politinės integracijos sąsajas su karine integracija.
- Nuosekliai įvertinti esminius veiksnius, darančius įtaką Rusijos ir Baltarusijos aljanso patvarumui, t. y. Baltarusijos ir Rusijos karinių pajėgumų santykį, NATO plėtrą ir regioninį įprastinių pajėgų balansą, NATO ir Rusijos–Baltarusijos hipotetinį konfliktą, NATO operacijų efektyvumą, NATO ir Rusijos–Baltarusijos santykių dinamiką, ES

karinių pajėgumų panaudojimą, GUAM regioninę svarbą, geografinio artumo veiksnį, Nepriklausomų valstybių sandraugos karinį matmenį, Kolektyvinio saugumo sutarties organizacijos raidos dinamiką, Baltarusijos karinės pramonės priklausomybę nuo Rusijos ir šios karinę paramą Baltarusijai.

- Pateikti išvadas dėl Rusijos ir Baltarusijos karinio aljanso raidos perspektyvų remiantis patvarumo kriterijumi.

Ginamieji teiginiai:

- Karinių aljansų integracija yra laipsniškas procesas, o karinės integracijos etapis modelis parodo valstybių karinio bendradarbiavimo patvarumą ir jų preferencijas.
- Esant dabartiniam aljanso patvarumo laipsniui ir sukurtoms struktūroms, karinio aljanso raida neturėtų nutrūkti.
- Ekonominiai ir politiniai Rusijos ir Baltarusijos nesutarimai neturi lemiamos įtakos karinio aljanso raidai – įvertinus vidinius ir išorinius veiksnius tikėtina, kad Rusijos ir Baltarusijos karinis aljansas vidutinėje perspektyvoje ne tik vyraus posovietinėje erdvėje, bet ir stiprės.

Tyrimo struktūra, logika ir metodai

Tyrimas padalytas į tris dalis, kuriose sprendžiami tam tikri uždaviniai siekiant atsakyti į pagrindinį tyrimo klausimą. Pirmojoje tyrimo dalyje siekiama iširti ir nustatyti veiksnus, veikiančius karinio aljanso patvarumą, paaiškinti karinės integracijos procesą, išskirti jos sudedamąsias dalis, etapus ir nustatyti karinių aljansų patvarumo indeksą. Veiksnių nustatymas grindžiamas aljansų teorijomis ir vertinamas paties autoriaus nuomone. Aljansų teorijos, grindžiamos racionalistine tarptautinių santykių paradigma, padeda išskirti įtaką darančius veiksnus, jų santykį su kariniu aljansu ir sukuria išorinę aplinką, kuri formuoja karinio aljanso integracijos kryptį, t. y. naudojami jėgų, grėsmių ir interesų balansavimai, išplaukiantys iš neorealitų ir neoliberalų konvergencijos, nes jie sutaria dėl pagrindinių koncepcinių dalykų – kad valstybės yra pagrindiniai veikėjai, elgiasi racionaliai ir anarchija veikia jų elgesį tarptautinėje sistemoje. Abi pozityvistinės mokyklos, galinčios analizuoti socialinius reiškinius remdamosi galios parametrais, sutaria dėl socialinio pasaulio ontologijos bei tyrimo metodologijos ir epistemologijos. Pažymėtina, kad aljanso teorijos identifikuoja veiksnus, kurie daro įtaką karinių sąjungų steigimui, bet jų visų negalima pritaikyti analizuojant aljansų patvarumą. Todėl galutinis sprendimas dėl veiksnių priimtas niveliuojant teorines prielaidas. Taigi pirmojoje tyrimo dalyje išskiriami šie įtaką darantys veiksniai: NATO plėtra, ES stiprėjimas, galimas konfliktas su NATO, GUAM įtaka, NATO operacijų efektyvumas,

kiekybiniai ir kokybiniai kariniai pajėgumai (parengtis, ginkluotė, sąveikumas ir panaudojamumas), Rusijos–Baltarusijos bei NATO pajėgumų santykis regione, Rusijos ir Baltarusijos geostrateginė padėtis, Rusijos ir Baltarusijos karinis bendradarbiavimas NVS, Rusijos ir Baltarusijos bendradarbiavimas KSSO bei Rusijos ir Baltarusijos bendradarbiavimas su NATO, Baltarusijos priklausomybė nuo karinės paramos ir valstybių karinės pramonės sąsajos. Veiksniai formuoja karinio aljanso patvarumą, tačiau jų svarba gali kisti ir varijuoti pagal karinės integracijos pakopas. Tyrimo teorinės prielaidos iš dalies padėjo sumažinti veiksmų skaičių. Tačiau išlieka veiksmų vertės arba svarbos nustatymo klausimas, nes jų įtaka nevienoda, fragmentuota ir gali kisti vykstant karinio aljanso integracijai. Taip pat nustatyti tyrimo priklausomi kintamieji: karinis aljansas ir jo patvarumas.

Antrojoje tyrimo dalyje analizuojamas dabartinis karinio aljanso plėtros dinamiškumas, potencialas ir struktūra, t. y. pasinaudojant karinės integracijos modeliu tiriama, kas, kaip ir kokiomis priemonėmis buvo pasiekta. Atkreiptinas dėmesys, kad čia slypi tam tikras tyrimo netikslumas ar jo ribotumas, nes Rusijos ir Baltarusijos sąjungos saugumo koncepcija išlaptinta, taigi neprieinama dalis labai vertingos informacijos, kuri pagelbėtų tyrimui. Detaliai nagrinėjami valstybių bendradarbiavimo dokumentai, sukurtos institucijos ir jų karinių pajėgų sąveikumas (bendros pratybos, bendri junginiai ir vadovavimas), taip pat nustatytų veiksmų poveikis Rusijos ir Baltarusijos karinės sąjungos patvarumui.

Trečiojoje disertacijos dalyje įvertinamas veiksmų poveikis aljanso patvarumui ir raidai.

Tyrime taikomas lyginamasis ir dokumentų analizės metodai, nestruktūrizuotas tiriamasis interviu, struktūrizuotas tiriamasis interviu, kryptingasis tiriamasis interviu bei grupinė ekspertų apklausa.

Tyrimo naujumas

Teorinėje disertacijos dalyje pateikiamos metodologinės naujovės ir aljansų analizės priemonės. Sukurtas karinės integracijos modelis, kuris skaido karinio aljanso formavimąsi į etapus ir nustato kiekvieno etapo patvarumo vertę. Būtent šis modelis padeda kompleksiskai įvertinti karinių pajėgumų standartizaciją, sąveikumą ir integralumą. Sukurtas aljanso patvarumo indeksas, padedantis racionaliai pagrįsti aljanso plėtros raidą ar iširimą. Patvarumas yra silpnoji aljansų teorijų grandis, nes jos linkusios aiškinti tik vieno ar kelių konkrečių veiksmų įtaką aljanso steigimui ar iširimui, tuo tarpu gana dažnai pakitus tam veiksmui aljansas išlieka (pvz., NATO buvo sukurta kaip atsakas sovietų grėsmei ir jai žlugus NATO išliko, nors teoretikai prognozavo organizacijos iširimą dėl pokyčių tarptautinėje sistemoje). Disertacijoje nustatyti

veiksniai, kurie daro įtaką aljanso patvarumui ir jų įtraukimas, kaip, beje, ir pačios patvarumo kategorijos, į socialinius mokslus ir aljansų teorijas patobulina aljansų studijas.

Empirinėje dalyje pasigendama išsamių ir analitinių tyrimų, kurie būtų susiję su Rusijos ir Baltarusijos kariniu bendradarbiavimu ir konkrečiai su karinių pajėgumų integracija. Disertacijoje detalai nagrinėjamas ne tik valstybių išorinis karinis bendradarbiavimas, bet ir jų karinių pajėgumų sąveikumas, karinės struktūros, institucijos, bendradarbiavimo mechanizmai, teisinis bendradarbiavimo pagrindas ir tarpusavio kariniai ryšiai. Būtent informacijos apie karinę integraciją ir pajėgumų sąveikumus nėra arba ji iš esmės tik faktologinio pobūdžio. Tyrimas užpildo šią spragą ir papildomai analizuoja išorinius bei vidinius veiksnius, kurie veikia karinį aljansą ir papildo jau atliktas politinės integracijos studijas.

Pasigendama platesnės ir įvairesnės išorinių veiksmų analizės. Mokslininkai vengia aptarti NVS dezintegracijos įtakos Rusijos ir Baltarusijos karinės sąjungos stiprėjimui ar silpnėjimui. Trūksta informacijos apie ES karinių pajėgumų dimensiją ir galimą poveikį regioniniam saugumui, NATO transformaciją, Kolektyvinio saugumo sutarties organizacijos dinamiką, NATO ir Rusijos–Baltarusijos karinės sąjungos galimą konfliktą, GUAM įtaką, karinių pajėgumų pokyčius regione. Jų įtaka gana svarbi tiriamajam objektui ir disertacijoje įvertinamas šis veiksmų kompleksas. Disertacija papildo saugumo studijas pateikdama išsamią analizę apie Rusijos ir Baltarusijos karinio aljanso struktūrą, potencialą ir raidą. Lietuvos ir užsienio ekspertai nėra pateikę apibendrintų vertinimų apie aljanso raidos dinamiką, dažniausiai apsiribojama karinio bendradarbiavimo faktologija. Disertacijoje taikyta kolektyvinė ekspertų apklausa, individualūs pokalbiai su ekspertais, asmeninė autoriaus karinio bendradarbiavimo patirtis, seminarų diskusijos ir įvairių konferencijų medžiaga, kuri padėjo sukurti plačią informacinę bazę ir pateikti praktika ir teorija grįstas išvadas. Pažymėtina, kad disertacija turėtų atkreipti ir praktikų dėmesį, kurie labai susirūpinę grėsmėmis, susijusiomis su tarptautiniu terorizmu, masinio naikinimo ginklais ar konfliktais Afganistane, nes vyksta nenuspėjami kariniai procesai prie NATO rytinės sienos, kuriuos reikia deramai įvertinti ir jiems pasirengti.

Tyrimo pagindinės išvados

Daromos išvados, kad karinių aljansų integracija yra laipsniškas procesas, o integracijos etapų modelis parodo valstybių karinio bendradarbiavimo patvarumą ir jų preferencijas. Pagal karinės integracijos modelį atlikus Rusijos ir Baltarusijos karinės sąjungos analizę, pabrėžiama, kad ši sąjunga yra aukščiausiam karinės integracijos etape. Aljanso dezintegracija mažai tikėtina, nes valstybių karinės pajėgos yra pasiekusios aukštą sąveikumo laipsnį ir sukurtos struktūros iš dalies prisideda prie integracijos gilinimo. Ekonominiai ir politiniai Rusijos ir

Baltarusijos nesutarimai neturi lemiamos įtakos karinio aljanso raidai. Įvertinus vidinius ir išorinius veiksmus, tikėtina, kad Rusijos ir Baltarusijos karinis aljansas vidutinėje perspektyvoje ne tik dominuos posovietinėje erdvėje, bet ir stiprės. Šios išvados daromos atsižvelgiant į šiuos dalykus:

1. Empirinių atvejų analizė parodė, kad kariniai aljansai formuojasi etapais. Pirmuoju etapu sukuriama teisinė bazė, antruoju – suplanuojama ir standartizuojama gynyba, trečiuoju etapu – apmokomos karinės pajėgos, rengiamos bendros operacijos ir kuriami bendri kariniai vienetai, ketvirtuoju etapu nustatomas jungtinis karinių pajėgų pavaldumas. Šis etapų procesas buvo analizuojamas per karinės integracijos prizmę, kurios viršūnėje – visiškas karinių pajėgų sąveikumas bei jungtinis pavaldumas. Karinė integracija nenutrūksta, kitaip tariant karinis aljansas neišyra, galutiniuose etapuose – sukūrus bendrus junginius ir įsteigus bendrą vadovavimą, nes saugumas įgyvendinamas bendromis pastangomis ir mažesnėmis sąnaudomis. Aljanso patvarumas trečiajame ir ketvirtajame karinės integracijos etapuose yra gana aukštas, o kiekvienas etapas suponuoja pridėtinę vertę valstybių kariniam bendradarbiavimui ir padeda spręsti kylančius nesutarimus. Sukurtos bendros karinės institucijos priima sprendimus greitai ir efektyviai ir tai padeda sutaupyti valstybių karinius išteklius.

2. Taikant karinės integracijos modelį nustatytas Rusijos ir Baltarusijos karinio aljanso patvarumas. Tyrimas parodė, kad Rusijos ir Baltarusijos karinės pajėgos pasiekė ketvirtąjį karinės integracijos etapą. Jų karinės pajėgos tampa funkciškai priklausomos ir sukurtos institucijos prisideda prie aljanso patvarumo. Formuojamas aljanso potencialas, vyksta nuolatinės pratybos ir mokymai, vykdomos bendros standartizacijos ir sąveikumo programos, kuriami jungtiniai karinių pajėgų elementai, stiprinantys aljanso ilgalaikiškumą ir patvarumą. Įdiegtos bendros procedūros taktiniu ir operaciniu lygmeniu. Akivaizdu, kad abi valstybės vykdo integracinę politiką karinio bendradarbiavimo srityje, jų karinės pajėgos tampa sąveikios ir pajėgios vykdyti bendras užduotis. Abejonių kelia tik karinių pajėgų praktinis panaudojimas, nes abi valstybės dalyvauja pratybose, vykdo bendras užduotis, tačiau beveik nedalyvauja bendrose kovinėse operacijose. Šiuo metu jau sukurtas bendras karinių sausumos pajėgų junginys – Vakarų regioninė grupuotė. Vykdoma bendra priešlėktuvinė gynyba ir priimtas sprendimas dėl karinių oro pajėgų panaudojimo be politinio sprendimo. Tai rodo, kad karinė integracija pasiekė aukštesnę pakopą, nes esant funkcinei priklausomybei savarankiškai veiksmai neefektyvūs, o sukurtos struktūros skatina integracijos gilinimą. Baltarusijos ir Rusijos karinio aljanso patvarumo įvertis yra aštuoni balai iš dešimties, nes trečiajame ir ketvirtajame integracijos etape veikia keli neigiami veiksniai. Trečiajame etape aljanso pajėgos nedalyvauja bendruose kariniuose veiksmuose ir tai mažina jų sąveikumo laipsnį. Ketvirtajame etape

aljansas turi sukurti bendras vadovavimo institucijas ir jungtinę vadovybę, tačiau Rusijos ir Baltarusijos kariniame aljanse visiškai pavaldumas įgyvendintas tik oro gynybos srityje. Vakarų karinės grupuotės pavaldumas lieka neaiškus, nors karinių veiksmų metu vadovavimas perduodamas jungtinei vadovybei.

3. Nustačius Rusijos ir Baltarusijos aljanso patvarumą buvo įvertinti įtaką darantys veiksniai, kurie parodo, kaip išorinė ar vidinė aplinka veikia aljanso patvarumą ir kokiomis kryptimis jis gali plėtotis: plėtra, *status quo* ar dezintegracija. Aljansų teorijos, išskiria baigtinius veiksmus, sietinus su kariniu sąjungų steigimu, bet nenustato veiksmių, darančių įtaką pačiam formavimosi procesui ir patvarumui. Vieno ar kelių veiksmių sureikšminimas ir išskyrimas riboja aiškinamąją galią užkirsdamas kelią galimam valstybių pasirinkimui ir kompleksiška neįvertina veiksmių, darančių įtaką jų sprendimui. Patį aljanso formavimosi procesą ir patvarumą teoretikai apeina, todėl šioje disertacijoje, pasinaudojant teorinėmis prielaidomis, bei autoriaus nuomone, buvo išskirti veiksniai, darantys įtaką karinei integracijai ir aljanso patvarumui. Didelę įtaką aljansui daro NATO transformacija, grėsmės ir karinių pajėgumų lygis regione. Disertacijoje pabrėžiama, kad dabartinė NATO organizacija nėra efektyvi, o marginali galios sklaida rytų kryptimi (NATO uždarų durų politika) sudaro palankias sąlygas Rusijos ir Baltarusijos karinio bendradarbiavimo plėtrai. NATO karinė ir politinė struktūra modifikuojasi ir kinta. 2010–ųjų lapkritį patvirtinta nauja NATO strateginė saugumo koncepcija, kuri įvertina esamas ir būsimas grėsmes ir nubrėžia aljanso tolesnę plėtrą. Koncepcijoje rašoma, kad organizacija nekelia grėsmės Rusijai ir su šia šalimi pradeda „tikrą strateginę partnerystę“. Strateginė partnerystė ribos NATO plėtrą rytų kryptimi ir sudarys sąlygas įgyvendinti Rusijos ir Baltarusijos aljanso ambicijas. Darytina išvada, kad Rusijos ir Baltarusijos aljansui pakankamas saugumas garantuotas. Visų pirma, prioritetinė NATO operacija Afganistane ir operacijoms skiriami gynybos biudžetai riboja NATO valstybių galimybes modernizuoti ginkluotę, investuoti į pažangias gynybos technologijas ir didesnę dėmesį skirti saugumui rytų kryptimi. Antra, NATO kovinė parengtis, logistika, ryšio priemonės, žvalgyba, technologijos, taktika ir strategija atitinka daugiau operacinius poreikius, kurie skiriasi nuo įprastinio kariavimo. NATO pajėgos nepasirengusios dalyvauti įprastiniame konflikte, o karių parengimas neatitinka įprastiniame kare naudojamų taktikos, strategijos ir kovinės parengties. Trečia, Rusijos karinių pajėgų pasirengimas pagerėjo ir tai matyti vertinant Rusijos ir Baltarusijos gynybos reformų rezultatus bei planus. JAV žvalgyba pripažįsta, kad Rusija išlieka viena pagrindinių veikėjų regione, kuri gali sėkmingai panaudoti branduolinius pajėgumus, vykdyti karines operacijas kosmose, rengti plataus masto konvencines operacijas ir investuoti į pažangias naujas technologijas (US intelligence report, 2009). Rusija turi antras pagal dydį strategines branduolinių pajėgas ir

daugiausia taktinių branduolinių ginklų, integruotą oro gynybos sistemą ir pakankamus transportavimo pajėgumus, taip pat per keletą dienų gali sėkmingai permesti ginkluote brigadas su sunkia ginkluote į artimesnius regionus. Ketvirta, NATO ir Rusijos–Baltarusijos karinių pajėgumų santykis artimuosiuose regionuose riboja NATO galimybes skverbtis rytų kryptimi. Europinio kontinento erdvės strateginė fragmentacija sudaro sąlygas panaudoti prieš Rusiją ir Baltarusiją tik tas ginkluotąsias pajėgas, kurios yra Rusijos ir NATO bendros sienos subregionuose. Vykstant NATO plėtrai jos kariniai pajėgumai padidėja, tačiau pagal geografinį išsidėstymą, t. y. artumą Rusijai ir Baltarusijai jie iš esmės nesikeičia. NATO ir Rusijos–Baltarusijos karinės ginkluotės santykis yra subalansuotas. NATO turi santykinį tankų, šarvuotųjų ir sunkiosios artilerijos pranašumą (1.2–1.6 koeficiento), tačiau kovinės aviacijos pajėgumai yra lygūs. Moderni oro gynyba Baltarusijoje riboja NATO praktines galimybes panaudoti kovinę aviaciją, kuri dominuoja dabartinėje kariavimo taktikoje. Rusija ir Baltarusija siekia, kad būtų numatyti griežtesni kovinės aviacijos apribojimai atsižvelgiant į įprastinės ginkluotės kokybinio tobulinimo veiksnį ir kad būtų griežčiau reglamentuotas laikinųjų NATO pajėgų dislokavimas regionuose, kurie geografiškai ribojasi su Rusija. Tai dar labiau sustiprintų Rusijos ir Baltarusijos karinio aljanso pozicijas regione ir paskatintų plėtoti integraciją.

3. Atkreiptinas dėmesys, kad papildomi veiksniai prisideda prie Rusijos ir Baltarusijos aljanso patvarumo ir stiprina jo plėtros ambicijas. Pirma, tai valstybių geostrateginė padėtis. Rusijos ir Baltarusijos geografinė sausumos siena – 959 km ir tai sudaro geras galimybes pasinaudoti sausumos keliais tiek manevruojant, tiek teikiant papildomą logistinę paramą. Dar svarbesnis yra atstumas nuo Baltarusijos sienos iki Kaliningrado, kuris sudaro tik 200 km ir padeda organizuoti Kaliningrado gynybą. Praradus sąjungininką, Rusijai sutrumpėtų kovinės aviacijos puolimo laikas, o NATO aviacija pasiektų Maskvą be pasipriešinimo. Rusija būtų priversta kurti naują karinį junginį Smolensko–Maskvos kryptimi ir papildomas priešlėktuvinės apsaugines bei raketų atakų išpėjimo sistemas Rusijos teritorijoje. Antra, prie Rusijos ir Baltarusijos karinio bendradarbiavimo plėtros prisideda pasitarnauja NVS ir KSSO institucijos. Nepriklausomų valstybių sandraugos karinis segmentas nėra plačiai išplėtotas, todėl jo panaudojimas ribotas. Vykstančios pratybos, keitimasis informacija ir karinės politikos koordinavimas padeda stiprinti Rusijos ir Baltarusijos karinio aljanso įtaką. NVS institucinė struktūra tampa papildomu instrumentu, padedančiu suderinti bendras pozicijas sprendimams priimti ir integracijai gilinti keliomis kryptimis – dvišaliu ir daugiašaliu lygmeniu. Tuo tarpu Kolektyvinės saugumo sutarties organizacija, nors ekspertai deramai nevertina jos įtakos, taps Rusijos ir Baltarusijos karinio bendradarbiavimo projektu ir padės įtvirtinti pozicijas Kaukaze ir Azijoje. Dvišaliai projektai (pvz., Vakarų karinės grupuotės sukūrimas) bandomi įgyvendinti Azijoje ir Kaukaze.

Karinių grupuočių sąveikumas ir bendra oro gynybos sistema, sukurti bendri vadovavimo mechanizmai stiprins Rusijos ir Baltarusijos aljanso įtaką. Trečia, Rusijos ir Baltarusijos aljanso darbą palengvina bendros (sovietinės) procedūros, bendros kovinio rengimo programos, suderinta ginkluotė, teikiama Rusijos parama ir karinės pramonės tarpusavio priklausomybė, kuri padeda įgyvendinti plėtros tikslus. Plečiantis aljansui daugės karinės pramonės užsakymų ir didės technologinė priklausomybė. Be to, Rusija, teikdama karinę paramą Baltarusijai, yra monopolizavusi šią rinkos dalį, taigi paramos gavėjas tapo asimetriškai priklausomas nuo davėjo. Viena priemonių paramos gavėjui dalyvauti priimant spendimus – pasinaudoti karinio aljanso mechanizmais, todėl Baltarusija suinteresuota karinės sąjungos stiprinimu.

4. Disertacijoje vertinama ES įtaka, tačiau šioje zonoje ji nedidelė ir siejama su sienų kontrole, regionine plėtra ir socialinėmis programomis. ES galimybės sutelkti ir panaudoti karinius pajėgumus labai menkos dėl procedūrinių ir politinių motyvų, kurie riboja ES galios sklaidą rytų kryptimi. ES pajėgumų panaudojimas iš tiesų susijęs su konfliktų prevencija, stabilizacija, nusiginklavimo programomis, kariaujančiųjų šalių atskyrimu ir kitais dalykais. Šio veiksnio įtaka aljanso patvarumui ar plėtrai minimali. Beveik neturi poveikio ir GUAM valstybių grupė, nes jų karinis matmuo kol kas tik formavimo stadijoje ir jo perspektyvos neaiškios. Pabrėžtina, kad Rusijos ir Baltarusijos karinis bendradarbiavimas su NATO neturi esminės įtakos aljanso patvarumui, nes karinės pajėgos gerai sąveikauja ir pakankamai integruotos.

5. Visapusiška karinė integracija ir aljanso patvarumas mažina valstybių ekonominės politikos diversifikaciją ar ideologinius, kultūrinius ir socialinius nesutarimus. Ekonomika ir nauda yra svarbus tarpvalstybinių santykių veiksnys, tačiau dominuojant kariniams klausimams ekonominis kriterijus netaikomas. Empiriniai pavyzdžiai patvirtina šio kintamojo minimalią įtaką (2007 metais Rusijos ir Baltarusijos „družbos“ krizė, kuri neturėjo faktinės įtakos karinio bendradarbiavimo programoms, vėliau kilo Rusijos ir Baltarusijos „pieno ir dujų karai“). Ekonominiai svertai dažnai naudojami tiek Rusijos, tiek Baltarusijos politikų retorikoje (pvz., Rusijai pakėlus dujų kainas buvo grasinama uždaryti Rusijos karines bazines Baltarusijoje), tačiau jokių realių veiksmų dėl karinio bendradarbiavimo nebuvo imtasi. Nepanašu, kad karinei integracijai pakenktų ir politinės integracijos nesutarimai (vis dar nepriimta bendra Konstitucija, neįvesta bendra valiuta, neišspręsti pilietybės klausimai). Taigi Rusijos ir Baltarusijos karinės integracijos projektai ganėtinai unikalūs. Tai išvestinė integracija, kurią inicijavo bendresnė ekonominė ir politinė integracija, bet ji nesustojo slopstant politiniams ir ekonominiams veiksniams. Ir jeigu Rusija ir Baltarusija iš esmės nesutaria dėl ekonominės ir politinės sąjunginės valstybės plėtros, tai karinė integracija tampa bene vieninteliu šias valstybes jungiančiu instrumentu ir padeda integruotis kitose srityse.

Publications on the Topic of Dissertation
Mokslinių publikacijų disertacijos tema sąrašas

1. Collective Security Treaty Organization: Military Integration Problems and Perspectives in the CIS Space. *Lithuanian Annual Strategic Review 2007*, Vilnius, 2008.
2. The dynamics of military integration between Russia and Belarus. *Lithuanian political science yearbook 2006*, Ed. Algimantas Jankauskas, 2007.
3. The Impact of Conventional Arms Control on NATO-Russian Relations. *Politologija*, Issue 2, 2004.

Gražvydas Jasutis graduated from the Institute of International Relations and Political Science (IIRPS) at Vilnius University in 2001 with Bachelor's degree in Political Science and in 2003 he received Master's degree in European Studies. In the course of his Master studies, he spent one semester at Creighton University (USA) in 2003 where he completed a part of MS program in International Relations. Gražvydas Jasutis was a doctoral student of political science at the IIRPS in 2003 – 2008. Being doctoral student he also lectured at IIRPS. Gražvydas Jasutis has been working in the Ministry of National Defense at International Operations and Relations Department since 2001. His operational deployments include OSCE election monitoring missions in Kosovo in 2001 and 2002, and EU crisis management operation in Aceh (Indonesia) in 2005-2006. He worked as a deputy defense adviser for planning and operation at Lithuanian Permanent Delegation to NATO in 2007-2010. Currently he holds the position of counsellor at the Ministry of National Defense at International Operations and Relations Department. His research interests include conflict management, alliances, military integration, security issues in the post-soviet area and Balkans.

Gražvydas Jasutis 2001 m. baigė Vilniaus universiteto (VU) Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto (TSPMI) bakalauro programą ir gavo politikos mokslų bakalauro diplomą. 2003 m. jis baigė Europos studijų magistro programą VU TSPMI. 2003 metais jis studijavo vieną semestrą Creighton universitete (JAV), kuriame baigė dalį tarptautinių santykių magistro programos. 2003 – 2008 m. VU TSPMI jis studijavo politikos mokslų doktorantūroje bei dėstė. Gražvydas Jasutis dirba Krašto apsaugos ministerijoje nuo 2001 metų. Jis dalyvavo ESBO rinkimų stebėjimo misijose Kosove 2001 ir 2002 metais bei ES krizių valdymo operacijoje Ačėjeje (Indonezija) 2005-2006 metais. Jis dirbo patarėjo pavaduotoju planavimui ir operacijoms Lietuvos delegacijoje prie NATO 2007-2010 metais. Šiuo metu jis yra patarėjas KAM Tarptautinių ryšių ir operacijų departamente. Jo moksliniai interesai yra konfliktų sprendimas, aljansai, karinė integracija, saugumo problemos posovietinėje erdvėje ir Balkanuose.